

İLKÖĞRETİM II. KADEME SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN YAZILI SINAV SORULARININ PROGRAMA UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ

ESSAY TYPE QUESTIONS CONVENIENT to CURRICULUM in MIDDLE
SCHOOL SOCIAL STUDIES TEACHERS¹

Halil TOKCAN*

Erhan ÇEVİK**

Özet: Bu araştırma, ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi 6. ve 7. sınıf öğretim programlarına uygunluğunu incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada bu amaçla Niğde ili şehir merkezinde yer alan 23 ilköğretim okulunda 2007-2008 eğitim-öğretim yılında sorulan toplam 4231 adet ilköğretim 6. ve 7.sınıf Sosyal Bilgiler dersi yazılı sınav sorusu analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular çerçevesinde;

1. Öğretmenlerin yazılı sınav soruları ile programda yer alan ünite işleniş süreleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı
2. Öğretmenlerin yazılı sınav sorularının program kazanımlarına dağılımında bir orantısızlık söz konusu olduğu
3. Soruların bazı kazanımlarda yoğunluk kazanırken bazı kazanımlarla ilgili hiç soru sorulmadığı bulunmuştur.

Araştırmanın bu bulgularına dayalı olarak; öğretmenlerin soru hazırlarken programı dikkate almadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre öğretmenleri yazılı sınav sorularını hazırlarken programda yer alan ünite oranlarını dikkate almaları gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ölçme Değerlendirme, Yazılı Sınav Soruları, Yazılı Sınav Soruları Analizi, İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı.

¹ Bu çalışma Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı'nda kabul edilen İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Yazılı Sınav Soruları ile Seviye Belirleme Sınavı Sorularının Programa Uygunluğunun İncelenmesi adlı Yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

*Yrd.Doç.Dr., Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, haliltokcan@yahoo.com.

**Bilim Uzmanı, Ordu Anadolu İmam Hatip Lisesi, cevikerhan@hotmail.com.

Extended Abstract: *In recent years, constructivism as a new development affecting program development activities also affected the Turkish education system and the Ministry of Education elementary and secondary school course schedules in line with this approach gradually changed since 2005.*

Because the program is adopted student-centered teaching and learning strategies that take into account individual differences, requires the evaluation of multiple (especially the written exam) in the testing and evaluation of students' knowledge, skills and attitudes in order to demonstrate.
<http://iogm.meb.gov.tr/files/size_ozel/olcme_ve_degerlendirme.pdf>

"In fact, implemented in a follow-up examinations can be used to identify any deficiencies in the unit test (question models) all behaviors (gains) must be checked at least with one question" (Özcelik, 1997, 24).

Accurate assessments may be only possible with accurate measurements. With the measuring tools without the required qualifications, assessments will be made on the basis of the results obtained will be incorrect. According to teaching evaluation results; adjustment and development studies should be performed in required items by giving feedback to education planning, teaching practice and teaching measurement and evaluation activities (Senemoğlu 2005, 428). Because incorrect assessments will result in the wrong adjustments, will result to not to take right decisions in program development process.

This study sought to answers for the following questions.

- 1. What is the distribution of units of social studies teachers' exam questions?*
- 2. According to the written exam questions with the distribution of units of social studies teachers in the curriculum of Social Studies, what is the degree of conformity of units committed time rates?*
- 3. Social Studies teachers' exam questions to what extent the objectives that are taken into consideration in preparing the program?*

In this study, measurement and assessment of student achievements in social studies teachers use exam questions written compliance program will be tried to determine.

METHOD

Research Field and Sampling: *The target universe of the study is written exam questions implemented by 2007-2008 academic year primary 6 and 7 grade social studies teachers. While the universe of the study can be accessed is written exam questions prepared by primary 6 and 7 grade social studies teachers located in the central district of Niğde.*

The sample of the study is written social studies courses exam questions which made by 2007-2008 academic year primary 6 and 7 grade, II. grade social studies teachers in 25 primary schools teachers located in the central district of Niğde. 23 primary school social studies teachers' exam questions contacted from this sample are evaluated scope of this research.

Data Collection Tool: *With the permission of the Provincial National Education Directorate of Niğde, a sample was taken from the primary school in the academic year 2007-2008, 6 and 7 classes Social Studies' written test questions by examining the written examination papers in the archives which sample taken from the primary schools.*

Analysis of the Datas: *Written questions in the Social Studies gathered during the study after encoded with a number from 1 to 23 for each school, each exam numbered in accordance with it's period and exam number. This encoding respectively indicates, school number, class which examination is held, the period and exam number. 12/6.2.2 code refers to 12th school, 6th grade, 2nd period, 2.nd written exam questions. Questions classified according to related to the unit and then the unit on which the acquisition is. Microsoft Excel 2003 software was used for data analysis.*

The data and information obtained as a result of the research was evaluated with the help of SPSS 15.0 (Statistical Package for the Social Sciences) program in line with our objectives. Because 7 units and 23 schools are evaluated in our study, non-parametric correlation (relationship) analysis method Spearman Rho correlation analysis was used. The results obtained are interpreted in charts section.

Results and Comments: *Ministry of National Education in 2005 following the first pilot schools from the academic year 2006-2007, put into practice starting from the 6th grade elementary social studies classes learning areas, units, acquisition numbers and proposed time periods in the curriculum are provided below in Table 5 and 6. These tables contain 14 units, which 7 of them belongs to 6th grade and the other 7 of them belongs to 7th grade. For each unit number of acquisition specified and committed time for this units determined according to these acquisitions. By proportion of the committed time for units according to their share in the total committed time, unit committed time was determined as % for each unit.*

Table 1: Primary 6 Grade Social Studies Units and Ratios

LEARNING AREA	UNITS	NUMBER OF ACQUISITION	RATE (%)	DURATION/ HOURS
1. Individual and Society	I Learn Social Studies	6	11	12
2. People, Places and Environments	Life on Earth	7	14	15
3. Culture and Heritage	Turks on the Silk Road	9	23	24
4. Production, Distribution and Consumption	Turkey's Resources	6	17	18
5. Global Connections	Turkey and the World	5	11	12
6. Power, Government and Society	The Adventure of Democracy	5	14	15
7. Science, Technology and Society	Electronic Century	5	10	12
Grand Total		43	100	108

Source: Ministry of Education Primary Education Social Studies 6-7. Classes Curriculum and Guidance

Table 2: Primary 7 Grade Social Studies Units and Ratios

LEARNING AREA	UNITS	NUMBER OF ACQUISITION	RATE (%)	DURATION / HOURS
1. Individual and Society	Communication and Human Relations	6	11	12

2. People, Places and Environments	Population in Turkey	5	11	12
3. Culture and Heritage	Turkish History Journey	8	25	27
4. Production, Distribution and Consumption	Time in Science	5	11	12
5. Global Connections	Economic and Social Life	6	17	18
6. Power, Government and Society	Living Democracy	5	11	12
7. Science, Technology and Society	Bridges Between Countries	4	14	15
Grand Total		39	100	108

Source: Ministry of Education Primary Education Social Studies 6-7. Classes Curriculum and Guidance

Tables 1 and 2 given in time units committed rate 6th, and 7th grade social studies teachers exam questions units compared with the distribution ratios shown in the tables 3 and 4.

Table 3: Comparison of Rates of the processing time units with 6th Grade Written Exam Questions rates

Order No	UNITS	PROGRAM %	WRITTEN %
1	I Learn Social Studies	11	15
2	Life on Earth	14	33
3	Turks on the Silk Road	23	18
4	Turkey's Resources	17	15
5	Turkey and the World	11	11
6	The Adventure of	14	8

		Democracy	
7	Electronic Century	10	0
Total		100	100

As shown in Table 3, 6th grade Social Studies program, which has the highest rate in the committed time unit is the third unit (23%) and this proportion is 18% in the written examination questions. Written questions (33%) were asked about the most noteworthy problem is the second unit. The ratio of the second unit in the program is 14%. While 3. and 4. unit has %40 of the units in the program, 2. and 3. units sum is 51% in written exam questions. When it comes to a balanced distribution of all the units in the program (between 10% and 23%), there is an uneven distribution in written exam questions (between 0% and 33%).

When we look to the table 3, rate of 10% of the committed period of the program 7 interesting to note that writing unit tests were not questioned.

Table 4: Comparison of Rates of the processing time units with 7th Grade Written Exam Questions rates

Order No	UNITS	PROGRAM %	WRITTEN %
1	Communication and Human Relations	11	14
2	Population in Turkey	11	16
3	Turkish History Journey	25	35
4	Time in Science	11	9
5	Economic and Social Life	17	17
6	Living Democracy	11	6
7	Bridges Between Countries	14	1
Total		100	100

When table 4 is analyzed, 7. Social class is handled in the program with the greatest ratio of length units is the third unit (25%). When written questions are examined most (35%) of the questions asked from the third unit.

As shown in Table 4, with 56% of the total weight of the program unit 3, 5 and 7, while the written exam questions sum of 3 and 5 units is 52%. When it comes to a balanced distribution of all the units in the program (between 11% to 25%), there is an uneven distribution in written exam questions (between 1% and 35%). From the 7th unit which is committed period determined as 14% in the program, it is interesting that very few (1%) questions are asked in written exams.

When tables 3 and 4 are examined, the units committed time rates and observed that a mismatch between teachers' written exam questions. While rates of teachers in the program more than a written exam questions rates in 1 and 2. units in 6th grade; 3, 4, 6 and 7 units, to a lesser extent stipulated by the teachers in the program have a written exam question. While 7. unit has 10% place in the program, there is no question of the teachers belonging to this unit and a written exam. In 6th grade, only in 5. unit the "Our Country and the World" the question of the rate of the program is written examination (11%). In 7th grade, while 1, 2 and 3 units was higher than rates in the written exam questions those of teachers, in 4, 6 and 7 units, a lesser extent stipulated by the teachers in the program have a written exam question. While 7. unit has 14% place in the program, there is no question of the teachers belonging to this unit and a written exam. In 7th grade, only in 5. unit the "Economic and Social Life" ,the question of the rate of the program is written examination (17%). When these results are taken into consideration, we can say that teachers did not care the program while preparing the written exam questions.

Suggestions: As a result of recommendations are developed within the framework of the findings of the research process are these.

1. Teachers must prepare questions in the appropriate rate of acquisition rates provided by the program while preparing exam questions with the aim of assessment and evaluation of the student knowledge and skills.
2. Questions asked in the examinations specified tables and what is acquisition that would be measured by the relationships detailed reports of exam preparation and test-post evaluation reports should be included in the regulations.

Key Words: Social Studies Education, Measurement And Evaluation, Exam Questions, Exam Question Analysis, Primary Education Social Studies Curriculum.

GİRİŞ

İletişimde, bilim ve teknolojide, küresel boyutta çok hızlı bir değişimin yaşandığı günümüzde, nitelikli bireylere duyulan gereksinim giderek artmaktadır. Toplumların nitelikli insan gücü talebi ancak nitelikli bir eğitimle sağlanabilmektedir. Nitelikli bir eğitim ise, önce amaçların belirlenmesini, bu amaçları gerçekleştirebilecek öğretim programının hazırlanmasını, sonra da hazırlanan programın uzman öğretmenler tarafından uygulanarak amaçların öğrencilere kazandırılmasını gerektirmektedir.

Demirel (2004, 5), program geliştirmeyi “eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü” olarak tanımlamaktadır. Bu yönüyle bir program geliştirilirken programdaki bütün unsurların dikkate alınarak düzenlenmesi ve uygulama sonuçlarına göre geliştirilmesi gerekmektedir. Öğrenmeye ilişkin niçin, ne, nasıl ve ne kadar sorularına verilecek cevaplar programın öğeleri olan amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğelerinin birbiriyle ilişkili olarak geliştirilmesine olanak sağlayacaktır.

Son yıllarda program geliştirme çalışmalarını etkileyen yeni bir gelişme olarak yapılandırıcılık Türk eğitim sistemini de etkilemiş ve bu anlayış doğrultusunda MEB ilköğretim ve ortaöğretim ders programlarını 2005 yılından itibaren kademeli olarak değiştirmiştir.

“Sosyal Bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır” (Öztürk 2006, 24). “Sosyal Bilgiler öğretiminin temel amaçları, geleceğin etkin yurttaşlarında karar verme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesidir” (Barth, 1991; Barth ve Demirtaş, 1997, Aktaran: Öztürk, 2006, s.27).

Sosyal Bilgiler öğretimi, geçmişten bugüne farklı felsefi akımların, öğrenme-öğretme yaklaşımlarının etkisinde kalmıştır. Teknolojik gelişmeler ve küresel sorunlara karşı alınacak ortak beşeri tavırlar Sosyal Bilgiler programlarının yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Küreselleşme ile birlikte uluslar, kendi ulusal kültürlerinin zenginliğini ve insanlığın ortak mirasına katkılarını daha fazla vurgulamaya başlamıştır. 2005 Sosyal Bilgiler programının temel yaklaşımı, bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak etkin bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmektir. Yeni Sosyal

Bilgiler öğretim programı öğrenciyi sosyalleştirmenin yanı sıra, öğretmen ve öğrencinin birlikte hayal gücü ve yaratıcılık becerilerini geliştirmelerini amaç edinmiş görünmektedir (Ata, 2006).

2005 yılında hazırlanıp pilot okullarda uygulandıktan sonra birçok açıdan değerlendirilip geliştirilen Sosyal Bilgiler programı 2006 yılından itibaren tüm ülkede uygulamaya koyulmuştur. Programlarda istenilen hedeflerin gerçekleşebilmesi programlarda yazılı değişikliklerin uygulamada ne kadar gerçekleştiğine bağlıdır. Öğretmen, yönetici ve deneticilerin program hakkındaki bilgi ve beceri ile bakış açıları, velilerin programla ilgili tutum ve desteği, okulun fiziksel koşulları ve ders araç ve gereçleri programın uygulamadaki başarısını etkileyen faktörler arasında sayılabilir. Dolayısıyla, programın açık ve anlaşılır hazırlandığı, tüm öğretmenlerin aynı anlayış ve duyarlılıkla programı uygulayacakları varsayımı yanıtıcı olabilir. Sonuçta tüm okullarda uygulanan yazılı tek bir doküman olarak eğitim programı, uygulamada farklı şekillere dönüşebilmektedir.

Okullarda uygulanarak öğrencilere kazandırılması düşünülen programda yazılı amaçlara ulaşılma derecesi ölçülüp değerlendirilerek program eksiklikleri tamamlanıp geliştirilebilmektedir. Yaşar (2005, 341) “sürekli değerlendirmeler sonucu gerekli iyileştirmeler yapılırsa programın işlevselliğinin arttırılabileceğini” belirtmektedir. Program başarısını ölçmek ve eksiklerini belirlemek ancak doğru bir ölçme değerlendirme sistemi ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle ölçme ve değerlendirme adımının da doğru planlanıp doğru uygulanmasına ve sonuçların doğru değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Yapılan merkezi sınavlar bir üst öğrenime yerleştirme amaçlı kullanıldığından toplumun tüm öğelerince sadece sonuçları açısından değerlendirilmekte, öğrencinin elde ettiği kazanımlar, ders ve okul başarıları hiç değerlendirmeye alınmamaktadır. Bunun sonucunda da merkezi sınavlar son derece önem kazanarak bu sınavlara hazırlık yapan okul dışı öğretim kurumlarına olan talebi sürekli arttırmaktadırlar. Veliler okulun bu sınavlara öğrencileri yeteri kadar hazırlamadığı, sınavlarda sorulan soruların öğretim programlarından bağımsız olduğunu ve bunları çocuklarının yalnızca okul dışı öğretim kurumlarında öğrenebileceğini, bu kurumlara gitmeyen bir çocuğun sınavı kazanamayacağını düşünmektedir. Bütün bunlar akla şu soruları getirmektedir: Sınav soruları programlardan bağımsız mı hazırlanmaktadır? Okulda uygulanan program sınavlarda sorulan sorulara göre mi olmalı yoksa sınavlar mı programa uygun olmalı? Tabii ki doğru olan okullarda program uygulayıcısı öğretmenlerin de merkezi sınav sorularını hazırlayanlarında

programa göre hareket etmesidir.

Burada başka bir soru daha ortaya çıkmaktadır. O da öğretmenlerin ölçme sonuçlarıyla yaptıkları değerlendirmeler ile öğrencilerin sınav başarılarının birbiriyle örtüşmemesi. Bu da velilerin okullarda uygulanan programlar ve merkezi sınavlarla ilgili farklı değerlendirmeler yapmalarına neden olmaktadır. Bu sorunun iki nedeni olarak öğretmenlerin ölçme değerlendirme yeterlilikleri ve merkezi sınavların programa uygun olmaması gösterilmektedir.

Yenilenen ilköğretim programlarının gerektirdiği ölçme ve değerlendirme yeterlikleri nelerdir sorusuna cevap arayan Nartgün (2007, 283)'e göre öğretmenlerden beklenenler şunlardır: "Öğretmenler, sınıf içi ölçme ve değerlendirme uygulamaları kapsamında kullanılması beklenen, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor kazanımlarla ilişkili her türden ölçme aracını (hem geleneksel yaklaşıma dayalı hem de yeni/alternatif yaklaşıma dayalı) geliştirebilmeli, uygulayabilmeli ve sonuçlarını puanlayarak ölçme ve değerlendirmenin eğitim sistemi içindeki kullanılış amaçları doğrultusunda kullanabilmelidirler". Bu beklentiler ışığında öğretmenlerin geleneksel ölçme yaklaşımı çerçevesinde, çoktan seçmeli soru, eşleştirmeli soru, doğru-yanlış tipi soru, kısa cevaplı soru ve essey tipi soru yazma, bu sorulardan oluşan ölçme araçları geliştirme, uygulama ve puanlama konularında ileri bir safhada olmaları beklenmektedir. Yine yeni/alternatif yaklaşımlar çerçevesinde de öğretmenlerin, portfolyo değerlendirme, performans değerlendirme, puanlama ölçekleri, dereceleme ölçekleri, kavram haritaları, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, kelime ilişkilendirme, gözlem, görüşme, öz değerlendirme, akran değerlendirme gibi ölçme araç ve tekniklerini geliştirme, uygulama ve puanlama konularında ileri bir safhada olmaları gerekmektedir. Yine yukarıda belirtildiği üzere, öğretmenler, bütün bu araçları ölçme ve değerlendirmenin eğitim sistemi içindeki kullanılış amaçları doğrultusunda kullanabilmelidirler.

Program, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için, (özellikle yazılı sınavlarda) ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirmeyi gerektirir.

<http://iogm.meb.gov.tr/files/size_ozel/olcme_ve_degerlendirme.pdf>

"Nitekim sınıfta uygulanan sınavlarda herhangi bir üniteye ilişkin eksikliklerin belirlenebilmesi amacıyla kullanılacak bir izleme testinde (soru modellerinde) bütün davranışların (kazanımların) en az bir soruyla

yoklanması gerekir” (Özçelik, 1997, s. 24).

MEB, Talim ve Terbiye Kurulunun 2007 tarih ve 178 sayılı kararı ile kabul edilen MEB, Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Yönergesinin Seviye Belirleme Sınavları başlıklı 6. maddesinde “Bu sınavlar, öğretim programlarındaki kazanımlara göre öğrenci seviyelerini belirlemek amacıyla yapılır. Sınav soruları, sınıflara göre farklı sayıda olabilir. Sorular, haftalık ders çizelgesinde yer alan ve yönetmelikte belirtilen derslerden, o yılın öğretim programı esas alınarak hazırlanır.” denilmektedir. Yine aynı yönergenin soruların nitelikleri başlıklı 7. maddesinde “Sorular, kazanımlar esas alınarak öğrencinin; yorumlama, analiz etme, eleştirel düşünme, sonuçları tahmin etme, problem çözme vb. yeterliliklerini ölçecek nitelikte hazırlanır.” denilmektedir.

MEB, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, 2007 yılında yayınladığı 2007/81 sayılı genelgede her yıl ders kesiminden sonra 6., 7. ve 8.sınıflarda o derslerden, o yılın öğretim programlarında belirtilen kazanımları elde etme seviyesinin ölçülmesi amacıyla yapılacak Seviye Belirleme Sınavları için “Bu sınavlar, bir yarışma ve sıralama amacına yönelik olmayan, öğrencinin, öğretim programlarında hedeflenen kazanımları elde etme seviyesinin ölçülmesine yönelik sorularla yapılacaktır.” denilerek sınavların amacını belirlemiştir. 27.8.2003 tarih ve 25212 sayılı resmi gazetede yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin ölçme ve değerlendirmenin niteliği ve sayısı başlıklı 35. maddesinde “4, 5, 6, 7 ve 8 inci sınıflarda haftalık ders saati üç ve üçten az olan derslerde en az iki, üçten fazla olan derslerde ise en az üç sınav yapılır” denilmektedir. Aynı yönetmeliğin sınavlar başlıklı 36. maddesinde “(Değişik: 20.8.2007/26619 RG) Derslerin özelliğine göre;

- a) Klasik (Essay) sınav türünde soru sayısının üçten az olmaması,
- b) Çoktan seçmeli, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu, doğru/yanlış, tamamlamalı ve benzeri sınav türlerinde soru sayısının çok ve soruların kısa cevaplı olması,
- c) Soruların konulara göre dağılımı yapılırken ağırlık bir önceki sınavdan sonra işlenen konulardan olmak kaydıyla geriye doğru azalan bir oranda ve dönem başından beri işlenen konulardan seçilmesi esastır” denilerek öğretmenlerin yapacağı sınavların nitelikleri açıklanmıştır.

Buna göre programın uygulayıcısı olan öğretmenler tarafından yıl içerisinde öğrencileri ve program hedeflerini değerlendirip düzeltmeler yapmak amacıyla yapılan sınavlar ile MEB tarafından yılsonunda öğretim programını değerlendirip geliştirmek amacıyla yapılan Seviye Belirleme Sınavlarında sorulan sorular; öğretim programlarında yer alan

kazanımları elde etme seviyesinin ölçülmesine yardımcı olmalıdır. Ayrıca bu sınav sonuçları kullanılarak program hakkında doğru değerlendirmeler yapılabilir.

Doğru değerlendirmeler yapılabilmesi ancak doğru ölçmeler yapılması ile mümkün olabilir. Ölçme araçlarında bulunması gereken nitelikleri taşımayan ölçme araçları ile elde edilmiş sonuçlardan yola çıkılarak yapılacak değerlendirmelerde yanlış olacaktır. Öğretimi değerlendirme sonucuna göre; öğretimi planlama, öğretimi uygulama ve öğretimi ölçme ve değerlendirme etkinliklerine dönüt verilerek gerekli öğelerde düzeltme ve geliştirme çalışmaları yapılmalıdır (Senemoğlu 2005, 428). Yanlış değerlendirmeler de yanlış düzeltmelere neden olacağından program geliştirme süreçlerinde doğru kararların alınamamasına neden olacaktır.

Bu araştırma ile aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere göre dağılımı nasıldır?
2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere göre dağılımı ile Sosyal Bilgiler programında yer alan ünitelerin işleniş süresi oranlarının uygunluk derecesi nedir?
3. Sosyal Bilgiler öğretmenleri yazılı sınav sorularını hazırlarken programda yer alan kazanımları ne derecede dikkate almaktadırlar?

Yapılan bu çalışma ile Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci başarılarını ölçme ve değerlendirmede kullandığı yazılı sınav sorularının programa uygunluğu belirlenmeye çalışılacaktır. Böylece bu çalışma ile program geliştirme basamağının en önemli halkalarından birisi olan ölçme değerlendirme çalışmaları hakkında bilgiler sunulacak ve gerekli düzeltmeler için bir veri oluşturulacaktır. Ayrıca bu çalışmanın bu konuda yapılacak diğer çalışmalar içinde bir yardımcı olacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın hedef evrenini 2007-2008 eğitim-öğretim yılı ilköğretim 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uyguladığı yazılı sınav soruları oluşturmaktadır. Araştırmanın ulaşılabilir evreni ise, Niğde ili merkez ilçede yer alan ilköğretim okulları 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hazırladığı yazılı sınav soruları oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Niğde ili merkez ilçede yer alan 25 ilköğretim okulunda görev yapan II. kademe Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 2007-2008 eğitim-öğretim yılında yaptıkları 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi yazılı sınav soruları oluşturmaktadır. Bu örneklemden ulaşılabilen 23 ilköğretim okulu Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınav soruları araştırma kapsamında değerlendirilmiştir.

Verileri Toplama Aracı

Niğde İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izinle örnekleme alınan ilköğretim okullarının arşivlerinde yer alan yazılı sınav kâğıtları incelenerek 2007-2008 eğitim-öğretim yılında uygulanan ilköğretim 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi yazılı sınav sorularından birer örnek alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan Sosyal Bilgiler yazılı soruları her okul için 1'den 23'e kadar numara ile kodlandıktan sonra her sınav ayrıca yapıldığı dönem ve yazılı sayısına göre numaralandırılmıştır. Bu kodlamada sırasıyla okul numarası, sınavın yapıldığı sınıf, yapıldığı dönem ve kaçınıcı sınav olduğu belirtilmiştir. 12/6.2.2 kodu 12. okul 6.sınıf 2. dönem 2. yazılı sınav sorularını ifade etmektedir. Sorular önce ilgili olduğu ünite sonrada o ünitenin hangi kazanımı ile ilgili olduğuna göre sınıflandırılmıştır. Verilerin analizinde Microsoft Excel 2003 programı kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen veri ve bilgiler, amaçlarımız doğrultusunda SPSS 15.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı yardımıyla değerlendirilmiştir. Araştırmada 7 ünite, 23 okul değerlendirildiğinden dolayı parametrik olmayan korelasyon (ilişki) analizi yöntemi Spearman Rho korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, tablolaştırılarak bulgular bölümünde yorumlanmıştır. Araştırmada tüm bulgular $p = 0,05$ ve $p = 0,01$ anlamlılık düzeyinde ve çift yönlü olarak sınanmıştır.

İki değişken arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizi kullanılır, ancak gözlem sayısının düşük olduğu (özellikle 30'dan küçük) olduğu durumlarda normal dağılım sağlanamadığından dolayı Pearson korelasyon analizi yerine, parametrik olmayan alternatifi olan Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

MEB'in 2005 yılında önce pilot okullarda uygulayarak 2006-2007 eğitim öğretim yılından itibaren 6. sınıflardan başlayarak uygulamaya koyduğu ilköğretim Sosyal Bilgiler (6 ve 7. sınıflar) dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları, üniteler, kazanım sayıları ve önerilen süreler aşağıda Tablo 5 ve 6'da verilmiştir. Bu tablolar incelendiğinde 6. sınıflarda 7 ve 7. sınıflarda 7 tane olmak üzere toplam 14 üniteden oluşmaktadır. Her bir ünite için kazanım sayıları belirlenmiş ve bu kazanımların özelliklerine göre de üniteler için işleniş süreleri belirlenmiştir. Ünitelerin işleniş süreleri toplam işleniş süresi içindeki paylarına göre de oranlanarak her bir ünite için % olarak ünite işleniş süresi oranı belirlenmiştir.

Tablo 1: İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Üniteler ve Oranları

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATI
1. Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	6	11	12
2. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yeryüzünde Yaşam	7	14	15
3. Kültür ve Miras	İpek Yolu'nda Türkler	9	23	24
4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ülkemizin Kaynakları	6	17	18
5. Küresel Bağlantılar	Ülkemiz ve Dünya	5	11	12
6. Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin Serüveni	5	14	15
7. Bilim, Teknoloji ve Toplum	Elektronik Yüzyıl	5	10	12

Genel Toplam	43	100	108
--------------	----	-----	-----

Kaynak: MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu

Tablo 2: İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Üniteler ve Oranları

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATI
1. Birey ve Toplum	İletişim ve İnsan İlişkileri	6	11	12
2. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Ülkemizde Nüfus	5	11	12
3. Kültür ve Miras	Türk Tarihinde Yolculuk	8	25	27
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum	Zaman İçinde Bilim	5	11	12
5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ekonomi ve Sosyal Hayat	6	17	18
6. Güç, Yönetim ve Toplum	Yaşayan Demokrasi	5	11	12
7. Küresel Bağlantılar	Ülkeler Arası Köprüler	4	14	15
Genel Toplam		39	100	108

Kaynak: MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu

Tablo 1 ve 2' de verilen ünitelerin işleniş süresi oranları ilköğretim 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılım oranları ile karşılaştırılarak 3. ve 4. tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3: 6. Sınıf Yazılı Sınav Soruları Oranları İle Ünitelerin İşleniş Süresi Oranlarının Karşılaştırılması

S. NO	ÜNİTELER	PROGRAM %	YAZILI %
1	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	11	15
2	Yeryüzünde Yaşam	14	33
3	İpek Yolu'nda Türkler	23	18
4	Ülkemizin Kaynakları	17	15
5	Ülkemiz ve Dünya	11	11
6	Demokrasinin Serüveni	14	8
7	Elektronik Yüzyıl	10	0
Toplam		100	100

Tablo 3'te de görüldüğü gibi 6. sınıf Sosyal Bilgiler programı içerisinde işleniş süresi oranı en fazla olan ünite üçüncü ünite (%23) olup yazılı sınav sorularında ise bu oran %18'dir. Yazılı sorularında (%33) ise en çok ikinci üniteden sorunun sorulduğu dikkat çekmektedir. Programda ikinci ünitenin oranı ise %14'tür. Programda ünite ağırlığı toplam %40 ile 3. ve 4. ünite iken yazılı sınav sorularında ise 2 ve 3. üniteler toplamı %51'dir. Programda tüm ünitelere dengeli bir dağılım söz konusu iken (%10 ile %23 arasında) yazılı sınav sorularında (%0 ile %33 arasında) dengesiz bir dağılım söz konusudur.

Tablo 3'e bakıldığına programda %10 işleniş süresi oranı belirlenen 7. üniteden yazılı sınavlarda hiç soru sorulmamış olması dikkat çekicidir.

Tablo 4: 7. Sınıf Yazılı Sınav Soruları Oranları İle Ünitelerin İşleniş Süresi Oranlarının Karşılaştırılması

S. NO	ÜNİTELER	PROGRAM %	YAZILI %
1	İletişim ve İnsan İlişkileri	11	14

2	Ülkemizde Nüfus	11	16
3	Türk Tarihinde Yolculuk	25	35
4	Zaman İçinde Bilim	11	9
5	Ekonomi ve Sosyal Hayat	17	17
6	Yaşayan Demokrasi	11	6
7	Ülkeler Arası Köprüler	14	1
Toplam		100	100

Tablo 4 incelendiğinde 7. sınıf Sosyal Bilgiler programı içerisinde işleniş süresi oranı en fazla olan ünite üçüncü ünedir (%25). Yazılı soruları incelendiğinde de en çok üçüncü üneden (%35) sorunun sorulduğu görülmektedir.

Tablo 4'te de görüldüğü gibi programda ünite ağırlığı toplam %56 ile 3, 5 ve 7. üniteler iken yazılı sınav sorularında ise 3 ve 5. üniteler toplamı %52'dir. Programda tüm ünitelere dengeli bir dağılım söz konusu iken (%11 ile %25 arasında) yazılı sınav sorularında (%1 ile %35 arasında) dengesiz bir dağılım söz konusudur. Programda işleniş süresi oranı %14 olarak belirlenen 7. üniteden yazılı sınavlarda çok az (%1) soru sorulmuş olması ilgi çekicidir.

Tablo 3 ve 4 incelendiğinde ünitelerin işleniş süresi oranları ile öğretmenlerin yazılı sınav soruları arasında bir uyumsuzluk olduğu gözlemlenmektedir. 6. sınıfta yer alan 1 ve 2. ünitelerde öğretmenlerin yazılı sınav sorularının oranları program oranlarından daha fazla iken; 3, 4, 6. ve 7. ünitelerde ise programın öngördüğünden daha az oranda öğretmenlerin yazılı sınav sorusu bulunmaktadır. 7. üniteye programda %10 oranında yer verilirken bu üniteye ait öğretmenlerin hiç bir yazılı sınav sorusu bulunmamaktadır. 6. sınıfta sadece 5. ünite olan "Ülkemiz ve Dünya" ünitesinde program oranında yazılı sınav sorusu bulunmaktadır(%11). 7. sınıfta ise 1, 2 ve 3. ünitelerde öğretmenlerin yazılı sınav sorularının oranları program oranlarından daha fazla iken 4, 6. ve 7. ünitelerde ise programın öngördüğünden daha az oranda öğretmenlerin yazılı sınav sorusu bulunmaktadır. 7. üniteye programda %14 oranında yer verilirken bu üniteye ait öğretmen yazılı sınav sorusu oranı sadece %1'dir. 7. sınıfta da yine 5. ünite olan "Ekonomi ve Sosyal Hayat" ünitesinde program oranında yazılı sınav sorusu bulunmaktadır (%17). Bu sonuçlar

dikkate alındığında öğretmenlerin yazılı sınav sorularını hazırlarken programı dikkate almadıkları söylenebilir.

6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmenlerin yazılı sınav sorularının örnekleme alınan okullarda ünitelere göre dağılımı ve bunların programa uygunluğu Tablo 5 ile Tablo 12 aralığında verilmiştir.

Tablo 5: İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Yazılı Sınav Sorularının Ünitelere Dağılımı

Okul Adı	1. ÜNİTE		2. ÜNİTE		3. ÜNİTE		4. ÜNİTE		5. ÜNİTE		6. ÜNİTE		7. ÜNİTE		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Okul1	12	22	12	22	11	20	6	11	13	24	1	2	0	0	55	100
Okul2	12	15	31	39	14	18	17	22	2	3	3	4	0	0	79	100
Okul3	14	16	34	39	16	18	10	11	4	5	10	11	0	0	88	100
Okul4	12	15	26	33	9	11	17	21	9	11	5	6	2	3	80	100
Okul5	22	28	17	21	22	28	11	14	3	4	3	4	2	3	80	100
Okul6	3	8	7	19	6	16	7	19	4	11	10	27	0	0	37	100
Okul7	5	5	26	27	28	29	20	21	9	9	8	8	0	0	96	100
Okul8	4	6	26	38	7	10	10	15	6	9	15	22	0	0	68	100
Okul9	19	23	25	30	20	24	8	10	10	12	0	0	0	0	82	100
Okul10	16	10	44	28	39	25	22	14	20	13	14	9	0	0	155	100
Okul11	10	15	26	39	11	16	15	22	1	1	4	6	0	0	67	100
Okul12	17	18	31	32	16	17	25	26	7	7	0	0	0	0	96	100
Okul13	13	13	41	40	11	11	7	7	20	19	11	11	0	0	103	100
Okul14	21	26	12	15	9	11	2	3	22	28	14	18	0	0	80	100
Okul15	12	15	29	36	20	25	10	12	10	12	0	0	0	0	81	100

Okul16	3	5	19	30	21	33	7	11	7	11	7	11	0	0	64	100
Okul17	13	10	51	39	31	23	23	17	6	5	8	6	0	0	132	100
Okul18	43	22	55	28	20	10	40	21	27	14	8	4	0	0	193	100
Okul19	14	12	52	44	16	14	18	15	10	8	8	7	0	0	118	100
Okul20	4	5	22	27	14	17	9	11	14	17	18	22	0	0	81	100
Okul21	19	16	37	32	21	18	28	24	5	4	7	6	0	0	117	100
Okul22	9	16	31	56	12	22	1	2	2	4	0	0	0	0	55	100
Okul23	9	9	43	42	15	15	14	14	11	11	11	11	0	0	103	100
Toplam	306	15	697	33	389	18	327	15	222	11	165	8	4	0	2110	100

Tablo 5 incelendiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmaktadır:

Birinci ünite program yüzdesi %11 iken 5 okulun soru sayısı %20'nin üzerinde 6 okulun %10'un altındadır. Tüm okullar ortalaması %15'tir.

İkinci ünite program yüzdesi %14 iken tüm okullar bu oranın üstünde soru sormuşlardır. 15 okulun soru sayısı %30'un üzerinde hatta 4 okulun %40'ın üzerindedir. 22. okulda tüm soruların %56'sını bu üniteneden sorumuştur. Tüm okullar ortalaması %33'tür.

Üçüncü ünite program yüzdesi %23'tür. 6 okulun soru sayısı bu değere yakındır. %30'un üzerinde 1 okul varken 6 okul %15'in altındadır. Tüm okullar ortalaması %18'dir. Üçüncü ünite soru dağılımının programa en yakın olduğu ünite dir.

Dördüncü ünite program yüzdesi %17 iken 7 okulun soru sayısı %20'nin üzerinde 3 okulun %10'un altındadır. Tüm okullar ortalaması %15'tir.

Beşinci ünite program yüzdesi %11 iken 3 okulun soru sayısı %20'nin üzerinde 11 okulun %10'un altındadır. Tüm okullar ortalaması %11'tir.

Altıncı ünite program yüzdesi %14'tür. 4 okulun soru sayısı %14'ün üzerinde 15 okulun %10'un altındadır. Tüm okullar ortalaması %8'dir. 4 okulda bu ünite ile ilgili hiç soru sorulmamıştır. Yedinci üniteneden sonra en az soru sorulan ikinci ünite dir.

Yedinci ünite program yüzdesi %10 iken sadece iki okulda bu ünite ile ilgili ikişer tane olmak üzere toplam 4 soru sorulmuş ve bu iki okulunda soru dağılımındaki payı sadece %3 tür. Bu üniteden tüm okullar ortalaması %0'dır.

Tablo 5 incelendiğinde en dikkat çekici noktanın 7. üniteden sadece iki okulun toplam 4 soru sormuş olmasıdır. Program ünite işleniş oranı % 10 olan bu üniteden 2110 sorudan sadece 4 sorunun sorulmuş olması ve 23 okuldan yalnızca iki tanesinin bu ünite ile ilgili soru sormuş olması öğretmenlerin yazılı sınav sorusu hazırlarken programın dikkate almadığının bir göstergesidir.

Tablo 6: İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Yazılı Sınav Sorularının Ünitelere Dağılımı

Okul Adı	1. ÜNİTE		2. ÜNİTE		3. ÜNİTE		4. ÜNİTE		5. ÜNİTE		6. ÜNİTE		7. ÜNİTE		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
okul1	7	17	6	14	15	36	0	0	7	17	6	14	1	2	42	100
okul2	11	12	12	13	49	54	5	6	10	11	1	1	2	2	90	100
okul3	30	27	11	10	47	42	1	1	16	14	8	7	0	0	113	100
okul4	16	20	21	26	24	30	5	6	9	11	4	5	1	1	80	100
okul5	18	23	5	6	30	39	7	9	14	18	2	3	1	1	77	100
okul6	2	5	8	22	8	22	3	8	6	16	8	22	2	5	37	100
okul7	5	6	15	18	22	27	16	19	16	19	9	11	0	0	83	100
okul8	13	21	13	21	14	22	8	13	15	24	0	0	0	0	63	100
okul9	6	7	15	18	26	31	5	6	33	39	0	0	0	0	85	100
okul10	16	11	25	17	43	30	13	9	34	23	13	9	1	1	145	100
okul11	11	11	19	19	32	31	14	14	22	22	4	4	0	0	102	100
okul12	18	21	19	22	36	42	5	6	6	7	1	1	0	0	85	100
okul13	10	9	17	16	45	42	16	15	3	3	14	13	1	1	106	100
okul14	28	36	6	8	16	21	7	9	3	4	6	8	12	15	78	100

okul15	9	11	12	15	22	28	10	13	17	21	9	11	1	1	80	100
okul16	3	5	6	9	48	75	0	0	6	9	0	0	1	2	64	100
okul17	36	23	18	11	64	40	14	9	22	14	5	3	0	0	159	100
okul18	20	13	38	25	50	33	14	9	24	16	5	3	2	1	153	100
okul19	11	10	20	18	31	28	14	13	27	25	7	6	0	0	110	100
okul20	2	3	6	8	20	27	12	16	20	27	10	14	4	5	74	100
okul21	25	21	32	26	30	25	3	2	21	17	10	8	0	0	121	100
okul22	1	2	1	2	41	64	8	13	10	16	1	2	2	3	64	100
okul23	7	6	18	16	32	29	17	15	30	27	6	5	0	0	110	100
Toplam	305	14	343	16	745	35	197	9	371	17	129	6	31	1	2121	100

Tablo 6'dan İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi yazılı sınav sorularının dağılımı incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Birinci ünite program yüzdesi %11 iken 8 okulun soru sayısı %20'nin üzerinde 8 okulun %10'un altındadır. Tüm okullar ortalaması %14'tür.

İkinci ünite program yüzdesi %11 iken 6 okul bu değer altında kalırken diğer 17 okul bu oranın üstünde soru sormuşlardır. 6 okulun soru sayısının %20'nin üzerinde olması da dikkat çekicidir. Tüm okullar ortalaması %16'tür.

Üçüncü ünite program yüzdesi %25'tür. Yalnızca 3 okulun soru sayısı bu oran altında kalmıştır. 19 okulda en çok soru sorulan ünite dir. Bu yönü ile programa uygun olduğu ifade edilebilir. 14 okulun %30'un üzerinde olması, hatta 3 okulun %50'nin üzerinde ünite den soru sormuş olması da dikkat çekmektedir. Tüm okullar ortalaması %35'tir.

Dördüncü ünite program yüzdesi %11 iken 9 okulun soru sayısı bu değer üzerinde iken diğer okulların bu değer altında kaldığı çok az sorunun sorulduğu ünite olduğu söylenebilir. Tüm okullar ortalaması %9'dur.

Beşinci ünite program yüzdesi %17 iken 7 okulun soru sayısı %20'nin üzerinde 4 okulun %10'un altındadır. Tüm okullar ortalaması %17'dir. Beşinci ünite soru dağılımının programa en yakın olduğu ünite dir.

Altıncı ünite program yüzdesi %11'tür. 6 okulun soru sayısı bu oranın üzerinde 17 okulun %10'un altındadır. Tüm okullar ortalaması yalnızca %6'dır. 3 okulda bu ünite ile ilgili hiç soru sorulmamıştır. Yedinci üniteden sonra en az soru sorulan ikinci ünite dir.

Yedinci ünite program yüzdesi %14 iken sadece 1 okulda bu orana yakındır. Diğer 22 okulda soru sayısı oranı %5'in altındadır. Bu ünite ile toplam 31 soru sorulmuş ve bu üniteden tüm okullar ortalaması %1'dir.

Tablo 6'da yer alan ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi yazılı sınav soruları incelendiğinde en dikkat çekici noktanın 7. üniteden 10 okulda hiç soru sorulmamış olması ve toplamda bu üniteden sadece 31 soru sorulmuş olmasıdır. Programda ünite işleniş oranı %14 olan 7. üniteden toplam 2121 soru içinden sadece 31 sorunun bulunması bu ünitenin program ağırlığının dikkate alınmadığının bir göstergesidir. Ayrıca 4. üniteden 2 okul ve 6. üniteden de 3 okulda hiç soru sorulmamış olması soru hazırlarken öğretmenler tarafından bir plan yapılmadığını ya da yapılan bir plan varsa yanlışlığını ortaya koymasından önemlidir.

6. sınıflardan değerlendirmeye alınan okullardan 3 tanesi her dönem 3 olmak üzere toplam 6 yazılı sınav, 20 okul ise her dönem 2 tane olmak üzere toplam 4 yazılı sınav yapmıştır. Böylece toplam 98 yazılı sınavda 2110 soru sorulduğu düşünüldüğünde her yazılı sınav için yaklaşık 22 sorunun sorulduğu tespit edilir. 7. sınıflardan ise burada değerlendirmeye alınan okullardan 4 tanesi her dönem 3 olmak üzere toplam 6 yazılı sınav, 19 okul ise her dönem 2 tane olmak üzere toplam 4 yazılı sınav yapmıştır. Böylece toplam 100 yazılı sınavda 2121 soru sorulduğu düşünüldüğünde her yazılı sınav için yaklaşık 21 sorunun sorulduğu tespit edilir.

6. sınıflarda her yazılı için ortalama 22, 7. sınıflarda her yazılı için ortalama 21 sorunun sorulduğu değerlendirildiğinde her ünite ve kazanımı ölçebilecek sayıda soru sorulduğu, kapsam geçerliliği açısından soru sayısının yeterli olduğunu gösterir. Ancak soruların bazı ünitelerde programın öngördüğünden fazla olması (1 ve 2. üniteler) bazı ünitelerden programın öngördüğünde daha az sorulması (3, 4, ve 6. üniteler) ya da hiç soru sorulmamış olması (7. ünite), sadece hem 6. sınıf hem de 7. sınıfta 5. üniteden programın öngördüğü oranda soru sorulmuş olması programın dikkate alınmadığını, soru hazırlarken dönemlik veya yıllık bir planın yapılmadığını, belirtke tablosundan yararlanılmadığını göstermesi açısından önemlidir.

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin sınavlar başlıklı 36. maddesinin (Değişik:20.8.2007/26619 RG) c bendinde “soruların konulara göre dağılımı yapılırken ağırlık bir önceki sınavdan sonra işlenen konulardan olmak kaydıyla geriye doğru azalan bir oranda ve dönem başından beri işlenen konulardan seçilmesi esastır.” denilerek yazılı sınavlarda sorulacak sınavların soru dağılımı ile ilgili bilgi verilmiştir. Buna göre dönem başlarındaki ünitelerden her yazılı sınavda soru sorulacağı için soru sayısının son konulara göre fazla olması beklenebilir. Ancak 6. sınıflarda ilk dört üniteden %81 oranında soru sorulurken son üç üniteden yalnızca %19 oranında soru sorulması, 7. sınıflarda soruların %65’inin ilk üç üniteden sorulması ve son iki üniteden yalnızca %7 oranında soru sorulması soru dağılımındaki dengesizliği ortaya çıkarmaktadır.

Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hazırladıkları yazılı sınav sorularında programda yer alan tüm ünitelerden aynı oranda soruya yer vermedikleri sonucuna ulaşılabilir.

Burada “Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere göre dağılımı ile Sosyal Bilgiler programında yer alan ünitelerin işleniş süresi oranlarının uygunluk derecesi nedir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 7, 8, 9 ve 10’da verilmiştir.

Tablo 7: 6. Sınıf Yazılı Sınav Sorularının Okul Ortalamalarına Göre Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Ünitelerin İşleniş Süresi Oranlarına Uygunluğu

	Ünite İşleniş Süresi Oranları	
	r	p
Yazılı Sorularının Ünitelere Dağılımı	0,63	0,127

Tüm okulların ortalaması dikkate alındığında, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılımı ile Sosyal Bilgiler programında yer alan ünitelerin işleniş süresi oranları arasındaki ilişki Tablo 7’den incelendiğinde; Sosyal Bilgiler programında yer alan ünitelerin işleniş süresi oranları ile Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılımı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p=0,127$).

Tablo 8: 6. Sınıf Yazılı Sınav Sorularının Okullara Göre Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Ünitelerin İşleniş Süresi Oranlarına Uygunluğu

Okul	Ünite İşleniş Süresi Oranları	
	r	p
okul1	0,00	1,000
okul2	0,73	0,064
okul3	0,61	0,142
okul4	0,41	0,357
okul5	0,55	0,205
okul6	0,69	0,087
okul7	0,85*	0,014
okul8	0,65	0,111
okul9	0,38	0,406
okul10	0,69	0,086
okul11	0,73	0,064
okul12	0,43	0,334
okul13	0,01	0,984
okul14	-0,18	0,696
okul15	0,44	0,318
okul16	0,83*	0,021
okul17	0,76*	0,046
okul18	0,20	0,667
okul19	0,65	0,111
okul20	0,49	0,269
okul21	0,73	0,064

okul22	0,38	0,406
okul23	0,81*	0,028

* $p < 0,05$ anlamlı

Okullara göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılımı ile Sosyal Bilgiler programında yer alan ünitelerin işleniş süresi oranlarına uygunluğu arasındaki ilişki Tablo 8'den incelendiğinde; ünitelerin işleniş süresi oranları ile 7. okul öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılımı arasında %85 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($p=0,014$). Ünitelerin işleniş süresi oranları ile 16. okul öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılımı arasında %83 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($p=0,021$). Ünitelerin işleniş süresi oranları ile 17. okul öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılımı arasında %76 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($p=0,046$). Ünitelerin işleniş süresi oranları ile 23. okul öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılımı arasında %81 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($p=0,028$). Diğer 19 okulda anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 9: 7. Sınıf Yazılı Sınav Sorularının Okul Ortalamalarına Göre Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Ünitelerin İşleniş Süresi Oranlarına Uygunluğu

	Ünite İşleniş Süresi Oranları	
	r	p
Yazılı Sorularının Ünitelere Dağılımı	0,51	0,240

Tablo 9'dan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılımı ile Sosyal Bilgiler programında yer alan ünitelerin işleniş süresi oranları arasındaki ilişki incelendiğinde; Sosyal Bilgiler programında yer alan ünitelerin işleniş süresi oranlarına ile Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılımı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p=0,240$).

Tablo 10: 7. Sınıf Yazılı Sınav Sorularının Okullara Göre Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Ünitelerin İşleniş Süresi Oranlarına Uygunluğu

Okul	Ünite İşleniş Süresi Oranları	
	r	p
okul1	0,55	0,199
okul2	0,33	0,463
okul3	0,37	0,408
okul4	0,24	0,610
okul5	0,37	0,408
okul6	0,11	0,808
okul7	0,45	0,314
okul8	0,53	0,219
okul9	0,53	0,224
okul10	0,52	0,235
okul11	0,51	0,240
okul12	0,24	0,610
okul13	-0,04	0,933
okul14	0,04	0,933
okul15	0,52	0,235
okul16	0,65	0,112
okul17	0,37	0,408
okul18	0,37	0,408
okul19	0,51	0,240
okul20	0,60	0,157
okul21	0,06	0,900

oranları incelendiğinde soruların kazanımlara dağılımında bir orantısızlık görülmektedir.

Tablo 11'den okul ortalamalarının oranları incelendiğinde en fazla soru 2. ünitenin 2. kazanımı (%11) ile 4. ünitenin 1. kazanımını (%11) ölçmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bazı kazanımlarla ilgili çok az soru sorulduğu hatta 7. ünitenin 2. ve 3. kazanımı ölçen soruların hiçbir okulda %1'i bile bulmadığı görülmektedir. Ayrıca tüm okullar ortalamaları incelendiğinde 10 kazanımla ilgili %1'in altında soru sorulmuştur. 7. ünite de yer alan tüm kazanımlarla ilgili soruların oranı %1'in altındadır.

Okullara göre soruların kazanımlara dağılım oranları Tablo 11'den incelendiğinde tüm kazanımları en az %1 ve daha fazla ölçen soru sorulmuş okul bulunmamaktadır. Bu da bize öğretmenlerin yazılı sınav sorularını hazırlarken kazanımları dikkate almadıklarını göstermektedir. 3. ünitenin 2. kazanımından sadece 3 okul, 4. ünitenin 5. kazanımından 7 okul, 5. ünitenin 4. kazanımından 4 okul, 5. ünitenin 5. kazanımından 7 okul, 6. ünitenin 5. kazanımından 1 okul, 7. ünitenin 1. kazanımından 2 okul, 7. ünitenin 4. kazanımından 1 okul ve 7. ünitenin 5. kazanımından 1 okul %1 ve daha fazla soru sormuş diğerlerinde bu oran %1'in altında kalmıştır. 7. ünitenin 2. kazanımından ve 7. ünitenin 3. kazanımından hiçbir okul %1 ve üstü soru sormamışlardır. Tüm okulların %1 ve daha fazla soru sorduğu kazanımlar ise 1. ünitenin 6. kazanımı, 2. ünitenin 2. ve 7. kazanımları, 4. ünitenin 1. kazanımı ile 5. ünitenin 2. kazanımıdır.

Tablo 11'den okullara göre soru oranı %1 ve daha üstü olan kazanımların toplamına bakıldığında 32 kazanımla 4. okul, 31 kazanımla 23. okul, 30 kazanımla 13. ve 18. okullar en çok kazanımı ölçen okullar olmuşlardır. Bu okullarda bile %1'in altında soru ile 11 ile 13 arasında kazanımın hiç dikkate alınmadığı görülmektedir. En az kazanımı ölçen 12. okulda ise kazanımların ancak 19 tanesinden %1 ve üstünde soru sorulmuş geri kalan 24 kazanımla ilgili soruların oranı %1'in altında kalmıştır.

Tablo 12: *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Yazılı Sınav Sorularının Kazanımlara Göre Dağılım Oranları*

S. NO	OKUL ADI	1. ÜNİTE					2. ÜNİTE					3. ÜNİTE								4. ÜNİTE					5. ÜNİTE					6. ÜNİTE					7. ÜNİTE				SORU SAYISI	YÜZDE %
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	1	2	3		
1	Okul1	7	2	5	0	2	2	5	2	5	0	7	7	10	5	2	5	0	0	0	0	0	0	0	7	2	2	2	0	2	7	0	7	0	0	0	2	0	42	100
2	Okul2	3	6	2	1	0	3	4	1	3	1	19	14	11	1	3	2	3	3	0	2	0	0	3	2	1	0	3	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	90	100
3	Okul3	11	6	5	2	3	5	1	2	2	0	7	12	7	1	4	9	2	0	0	0	1	0	4	3	2	0	5	1	4	2	1	1	0	0	0	0	113	100	
4	Okul4	6	9	1	1	3	8	6	5	6	1	8	14	1	1	1	4	1	1	1	3	0	6	3	0	1	1	0	3	0	3	0	0	0	0	0	1	80	100	
5	Okul5	12	6	0	1	4	4	1	0	1	0	17	10	5	0	4	0	3	0	0	4	5	0	5	8	3	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	77	100	
6	Okul6	3	0	0	0	3	8	3	8	0	3	5	5	8	3	0	0	0	3	0	3	3	0	5	5	3	0	3	0	5	3	8	3	3	5	0	0	37	100	
7	Okul7	5	0	0	0	1	11	6	0	1	0	10	11	5	0	0	0	1	2	4	4	10	0	4	5	1	1	7	1	4	2	5	0	0	0	0	0	83	100	
8	Okul8	13	3	2	0	3	16	3	0	0	2	3	3	5	2	2	6	2	3	2	5	3	0	11	6	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	63	100	
9	Okul9	5	0	0	0	2	5	8	2	2	0	5	15	5	0	1	0	5	5	0	0	1	0	6	19	9	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	85	100	
10	Okul10	1	1	8	1	1	3	7	4	3	1	12	8	1	1	2	1	6	1	1	3	5	0	9	6	4	1	3	1	6	1	2	1	0	1	0	0	145	100	
11	Okul11	4	1	5	0	1	8	8	1	2	0	4	14	1	1	3	2	7	8	1	0	5	0	5	8	2	1	6	0	1	2	1	0	0	0	0	102	100		
12	Okul12	6	4	8	0	4	14	2	2	1	2	16	14	4	0	5	1	2	1	0	1	4	0	2	2	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	85	100		
13	Okul13	3	1	3	1	2	9	3	1	2	1	13	16	6	1	3	0	4	2	2	4	8	0	0	1	2	0	0	0	7	2	3	2	0	1	0	0	106	100	
14	Okul14	17	8	8	1	3	4	1	0	3	0	6	5	1	3	1	4	0	1	1	3	4	0	3	0	0	1	0	0	3	1	3	1	0	13	0	78	100		
15	Okul15	4	3	4	0	1	5	8	0	1	1	5	10	10	0	3	0	0	0	0	1	11	0	5	8	3	1	4	1	4	6	1	0	0	1	0	0	80	100	
16	Okul16	2	0	0	0	3	2	5	0	2	2	13	28	23	0	6	2	3	0	0	0	0	0	2	3	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	64	100
17	Okul17	7	7	6	1	3	5	2	1	3	1	8	18	5	1	3	1	4	4	1	1	3	0	2	6	1	2	3	1	0	2	1	0	0	0	0	159	100		
18	Okul18	5	3	3	1	3	5	12	3	5	1	12	12	8	0	0	0	1	1	1	3	5	0	5	5	3	0	3	1	0	1	2	0	0	1	0	0	153	100	
19	Okul19	4	2	0	2	3	4	9	4	1	1	15	5	3	1	1	0	5	3	3	2	5	0	7	9	3	1	5	0	3	1	3	0	0	0	0	110	100		
20	Okul20	1	0	0	1	0	3	1	3	1	0	12	5	8	1	0	0	0	0	5	1	9	0	7	11	5	0	3	1	7	0	4	3	0	5	0	74	100		
21	Okul21	7	4	7	1	2	8	9	4	4	1	4	9	1	2	2	0	7	0	0	2	1	0	3	7	1	2	3	1	4	1	3	0	0	0	0	121	100		
22	Okul22	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	20	19	13	0	5	3	5	6	3	0	3	0	3	2	2	2	8	0	0	0	2	0	0	3	0	0	64	100	
23	Okul23	4	1	0	0	2	7	7	1	0	1	8	14	4	0	2	1	1	5	1	4	5	0	7	8	5	0	6	1	4	0	2	0	0	0	0	110	100		
TOPLAM		5	3	3	1	2	6	5	2	2	1	10	12	6	1	2	1	3	2	1	2	4	0	5	6	2	1	3	1	3	1	2	0	0	1	0	0	2121	100	

Tablo 12'den 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi yazılı sınav sorularında sorulan soruların Sosyal Bilgiler programında yer alan kazanımlara göre dağılım oranları incelendiğinde soruların kazanımlara dağılımı Tablo 11'deki 6. sınıflar dağılımına göre daha dengeli olmakla birlikte yine de bir orantısızlık görülmektedir.

Tablo 12'den okul ortalamalarının oranları incelendiğinde en fazla soru 3. ünitenin 1. kazanımı (%10) ile yine 3. ünitenin 2. kazanımını (%12) ölçmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bazı kazanımlarla ilgili çok az soru sorulduğu hatta 4. ünitenin 5. kazanımı ile 7. ünitenin 2. kazanımından tüm okullarda %1'in altında soru sorulduğu görülmektedir. Ayrıca tüm okullar ortalamaları incelendiğinde 6 kazanımla ilgili %1'in altında soru sorulduğu görülmektedir.

Okullara göre soruların kazanımlara dağılım oranları Tablo 23'ten incelendiğinde tüm kazanımları en az %1 ve daha fazla ölçen soru sorulmuş okul bulunmamaktadır. Bu da bize öğretmenlerin yazılı sınav sorularını hazırlarken kazanımları dikkate almadıklarını göstermektedir. 7. ünitenin 3. kazanımından sadece 3 okul, 7. ünitenin 4. kazanımından 1 okul, 6. ünitenin 5. kazanımından 1 okul ve 6. ünitenin 4. kazanımından 6 okul %1 ve daha fazla soru sormuş diğerlerinde bu oran %1'in altında kalmıştır. 4. ünitenin 5. kazanımından ve 7. ünitenin 2. kazanımından hiçbir okul %1 ve üstü soru sormamışlardır. Tüm okulların %1 ve daha fazla soru sorduğu kazanımlar ise 2. ünitenin 1. kazanımı ile 3. ünitenin 1., 2. ve 3. kazanımlarıdır.

Tablo 12’den okullara göre soru oranı %1 ve daha üstü olan kazanımların toplamına bakıldığında 34 kazanımla 10. okul, 31 kazanımla 17. okul, 30 kazanımla 4. okul en çok kazanımı ölçen okullar olmuşlardır. En az kazanımı ölçen 9. ve 16. okullarda ise kazanımların ancak 19 tanesinden %1 ve üstünde soru sorulmuş geri kalan 20 kazanımla ilgili soruların oranı %1’in altında kalmıştır.

Tablo 11 ve 12 incelendiğinde Sosyal Bilgiler dersi yazılı sınav sorularının tüm kazanımları yoklamadığı, soru dağılımlarının kazanımlara orantısız dağıldığı, birçok kazanımla ilgili hiç soru sorulmazken soruların bazı kazanımlarda yoğunlaştığı gözlenmektedir.

Bu bulgular sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri yazılı sınav sorularını hazırlarken programda yer alan kazanımları dikkate almadıkları sonucuna ulaşılabilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Tablo 1 ve Tablo 2 incelendiğinde sosyal bilgiler 6 sınıf programında ünitelere %10 (7. ünite) ile %23 (3. ünite) arasında; 7. sınıf programında ise ünitelere %11 (1, 2, 4. ve 6. üniteler) ile %25 arasında (3.ünite) yer verildiği görülmektedir. Tablo 3 ve 4 incelendiğinde ise ünitelerin işleniş süresi oranları ile öğretmenlerin yazılı sınav soruları arasında bir uyumsuzluk olduğu gözlemlenmektedir. 6. sınıfta yer alan 1 ve 2. ünitelerde (1. ünite program oranı %11-yazılı sınav soru oranı %15; 2. ünite program oranı %14, yazılı sınav soru oranı %33) öğretmenlerin yazılı sınav sorularının oranları program oranlarından daha fazla iken; 3, 4, 6. ve 7. ünitelerde (3. ünite program oranı %23-yazılı sınav soru oranı %18; 4. ünite program oranı %17, yazılı sınav soru oranı %15, 6. ünite program oranı %14-yazılı sınav soru oranı %8; 7. ünite program oranı %10, yazılı sınav soru oranı %0) ise programın öngördüğünden daha az oranda öğretmenlerin yazılı sınav sorusu bulunmaktadır. 7. üniteye programda %10 oranında yer verilirken bu üniteye ait öğretmenlerin hiç bir yazılı sınav sorusu bulunmaması dikkat çekmektedir. 6. sınıfta sadece 5. ünite olan “Ülkemiz ve Dünya” ünitesinde program oranında yazılı sınav sorusu bulunmaktadır (5. ünite program oranı %11-yazılı sınav soru oranı %11). 7. sınıfta ise 1, 2 ve 3. ünitelerde (1. ünite program oranı %11-yazılı sınav soru oranı %14; 2. ünite program oranı %11, yazılı sınav soru oranı %16, 3.

ünite program oranı %25-yazılı sınav soru oranı %35) öğretmenlerin yazılı sınav sorularının oranları program oranlarından daha fazla iken; 4, 6. ve 7. ünitelerde (4. ünite program oranı %11, yazılı sınav soru oranı %9, 6. ünite program oranı %11-yazılı sınav soru oranı %6; 7. ünite program oranı %14, yazılı sınav soru oranı %1) ise programın öngördüğünden daha az oranda öğretmenlerin yazılı sınav sorusu bulunmaktadır. 7. üniteye programda %14 oranında yer verilirken bu üniteye ait öğretmen yazılı sınav sorusu oranı sadece %1'dir. 7. sınıfta da yine 5. ünite olan "Ekonomi ve Sosyal Hayat" ünitesinde program oranında yazılı sınav sorusu bulunmaktadır (5. ünite program oranı %17-yazılı sınav soru oranı %17). Bu sonuçlar dikkate alındığında öğretmenlerin yazılı sınav sorularını hazırlarken programı dikkate almadıkları söylenebilir.

2. Okullardan alınan sorular analiz edilerek üniteler bazında ortaya çıkan sonuçlara göre Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin hazırladıkları yazılı sınav sorularında programda yer alan tüm ünitelerden aynı oranda soru sormadıkları sonucuna ulaşılmıştır. 6. sınıflardan değerlendirmeye alınan okullardan toplanan 98 yazılı sınavda 2110 soru sorulduğu düşünüldüğünde her yazılı sınav için yaklaşık 22 sorunun sorulduğu tespit edilmiştir. 7. sınıflardan ise değerlendirmeye alınan toplam 100 yazılı sınavda 2121 soru sorulduğu için her yazılı sınav için yaklaşık 21 sorunun sorulduğu tespit edilmiştir. 6. sınıflarda her yazılı için ortalama 22, 7. sınıflarda her yazılı için ortalama 21 sorunun sorulduğu değerlendirildiğinde her ünite ve kazanımı ölçebilecek sayıda soru sorulduğu, kapsam geçerliliği açısından soru sayısının yeterli olduğu söylenebilir. Ancak soruların bazı ünitelerde programın öngördüğünden fazla olması (1 ve 2. üniteler) bazı ünitelerden programın öngördüğünde daha az sorulması (4, ve 6. üniteler) ya da hiç soru sorulmamış olması (7. ünite), sadece hem 6. sınıf hem de 7. sınıfta 5. üniteden programın öngördüğü oranda soru sorulmuş olması programın dikkate alınmadığını, soru hazırlarken dönemlik veya yıllık bir planın yapılmadığını, belirtke tablosundan yararlanılmadığını göstermesi açısından önemlidir. Yiğit ve Akdeniz (2002)'de yaptıkları çalışmada öğretmenlerin hazırladığı sınav sorularının kapsam geçerliliği açısından yeterli olmadığını ortaya koymuştur.

Öğretmenlerin, sınavlarındaki soruları seçerken, kapsam geçerliliğini artırmak ve öğrencilerinin programda yer alan kazanımlara ulaşma durumlarını tespit etmek için ünitelerin işleniş sürelerine bağlı olarak soru dağılımlarını düzenlemeleri gerekmektedir. Bu amacı gerçekleştirmek için, sınav sorularını hazırlarken bir belirtke tablosu düzenlemeleri gerekir.

Belirtke tablosunda hem ünitelere dağılım hem de her ünite için kazanımlara göre dağılımlara dikkat etmesi gerekir.

Öğretmen yazılı sınav sorularının tipleri göz önüne alındığında, hemen hemen her tür soru tipini kullandıkları, en çok çoktan seçmeli, boşluk doldurma, doğru yanlış, eşleştirme ve essey (klasik) tipi soruların olduğu daha çok ezberi bilgi ölçen karma testleri uyguladıkları gözlenmiştir. Aynı tip sorulara farklı okullarda farklı sınavlarda aynı şekilde karşılaşılması, soruların bilgisayar ortamında hazırlanmış olması, resim, şekil ve grafiklerin kullanılmış olması öğretmenlerin bilgi teknolojileri ve internet kullanımının arttığını göstermesi açısından önemlidir. Toçu Sesli (2007)'de yaptığı araştırmada öğretmenlerin sınavlarda daha çok öğrencileri ezberciliğe iten soru tiplerini seçtiğini bulmuştur.

3. Sosyal Bilgiler dersi yazılı sınav soruları üniteler bazında programda yer alan oranlarla karşılaştırılmış ve aralarındaki ilişki anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Ancak okul ortalamaları dikkate alınarak yapılan analizde (Tablo 7 ve 9) Sosyal Bilgiler programında yer alan ünitelerin işleniş süresi oranları ile Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının ünitelere dağılımı arasında hem 6. sınıf hem de 7. sınıflarda anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p=0,127$ ve $p=0,240$). Tek tek okullar dikkate alınarak yapılan analizde ise (Tablo 8 ve 10) 6. sınıflarda 4, 7. sınıflarda 1 okulda pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuş diğer okullarda ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tüm bu sonuçlar dikkate alındığında öğretmenlerin sınav yapma amacının programdaki kazanımları öğrenme düzeyini ölçmek olmadığı düşünülmektedir. Sadece not verme amaçlı bir sınav öğrencilerin neyi, niçin ve ne kadar öğrendiklerini ölçmek, sonuçları değerlendirerek tekrar eksikleri tamamlama amaçlı değil sadece öğrenci bilgi düzeylerinin rakamsal ifadesi olarak kalacaktır. Bu da öğretme öğrenme sürecinde sürecin değil sonucun önemli olduğu durumunu ortaya çıkaracak ve öğrencilerde öğrenme heyecanı ve motivasyonun kaybolmasına ayrıca öz güven sorununa yol açacaktır. Not vermek, yapılan sınavlarda amaçlardan yalnızca bir tanesi olmalı diğer amaçlar gözden kaçırılmamalıdır. Sınav yapma amaçlarının en önemlilerinden bir tanesi de kazanımları elde etme düzeyinin ölçülmesidir. Bu amaç, dersin veya ünitenin amaçlarıyla paralellik göstermelidir. Sorular seçilirken, ünitelerin geliştirilmesi hedeflenen davranışlarının ölçülmesine dikkat edilmelidir.

ÖNERİLER

Araştırma süreci sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde geliştirilen öneriler şunlardır.

1. Öğretmenler öğrenci bilgi ve becerilerini ölçme ve değerlendirme amacıyla sorduğu sınav sorularını hazırlarken, programın öngördüğü kazanım oranlarına uygun oranda soru hazırlamalıdır.
2. Belirtke tabloları ve yapılan sınavlarda sorulan soruların kazanım ilişkileri ile ölçülmek istenenin ne olduğunu belirtir ayrıntılı sınav hazırlama tutanaklarının ve sınav sonrası değerlendirme raporlarının yönetmeliklerde yer alması sağlanmalıdır.
3. Öğretmenlere ölçme değerlendirme konusunda yardımcı olmak amacıyla yardımcı kitap ve internet yoluyla sadece alternatif ölçme araçları değil geleneksel ölçme değerlendirme örnekleri sunulmalıdır.

KAYNAKLAR

- ATA B. (2006). "Sosyal Bilgiler Öğretim Programı", C. Öztürk (Ed.), **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi** içinde ,Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DEMİREL Ö. (2004). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme** (7. Baskı), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ERKUL H. (2008). "21. Yüzyılda Eğitimde Olması Gerekenler", **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**, S: 100, ss. 91.
- NARTGÜN Z. (2007). "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Ders İçeriğinin ve Öğretiminin Yenilenen İlköğretim Programlarının Gerektirdiği Ölçme ve Değerlendirme Yeterlikleri Çerçevesinde Yeniden Düzenlenmesi", **Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, (280-284), Bakü-Azerbaycan.
- <http://www.egitim.hacettepe.edu.tr/sempozyum_bildiri.pdf> (30.12.2008)
- MEB "Ölçme ve Değerlendirme İle İlgili Temel Kavramlar", http://iogm.meb.gov.tr/files/size_ozel/olcme_ve_degerlendirme.pdf> (08 Mayıs 2008).
- MEB (2005). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu** (Taslak Basım), Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

- ÖZÇELİK D. (1997). **Test Hazırlama Kılavuzu** (Genişletilmiş 3. baskı), Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları 8.
- ÖZDAMAR K. (2004). **Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi 1**, Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- ÖZDEN Y. (2005). **Öğrenme ve Öğretme**, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ÖZTÜRK, C. (2006). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- SÖZER E., (1998). "Sosyal Bilgiler Programının Amaçları, İlkeleri ve Temel Özellikleri", CAN G. (Ed.), **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1064.
- TOPÇU SESLİ, A. (2007). **Biyoloji Öğretmenlerinin Yazılı Sınav Soruları ile ÖSS Sorularının Bloom Taksonomisi'ne Göre Karşılaştırmalı Analizi**, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- YAŞAR Ş. (2005). "Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi", **Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, ss. 329–342, Ankara: Sim Matbaası.
- YİĞİT N., AKDENİZ A.R. (2002). "Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Kullandıkları Ölçme Araçlarının Kapsam Geçerliliği Yönünden Araştırılması", **V. Ulusal Fen Bilimleri Ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı**, Ankara <http://www.fedu.metu.edu.tr/UFBMEK5/b_kitabi/PDF/Matematik/Bildiriler/t219d.pdf> (14.02.2009).